

Šola rudarskega otroka v Trbovljah praznuje svoj stoti rojstni dan

Na zahodu Evrope so grmeli topovi revolucionarne Francije in utirali pot novorojenemu tehničnemu napredku sveta, v neznatni zasavski vasi, v Trbovljah pa sta začudeno opazovala dva rudarska učenca Thonhauser in Holuber, kako si pastirji pečejo krompir s črnim kamenjem. L. 1824. so že s tem kamenjem belili steklo, ki je zaslovelo tja do Benetk.

Slovenec je šole napoleonska doba ustvarila smisel za šolo. Za »knapovsko« in »glazarsko« deco so jo tudi osnovali l. 1838. v stari glazuti. Pričetek je bil skromen: 40 otrok so poučevali župnijski učitelji iz Trbovelj in steklarski nastavljenec Jože Kroiss. Po dograditvi zasavske železnice so steklarno opustili, rudnik pa se je krepko razvijal. Število rudarjev je naraščalo, še bolj se je množila deca. Od tistih skromnih početkov dalje, ne pogreša naša častljiva »stoletnica« otrok. Sicer se dobro pozna, oziroma se dajo ugotoviti že po številu šolske dece vse razvojne faze, konjunktore, krize in modernizacije rudniškega podjetja, vendar nikdar v taki meri, da bi mogla priti šola v zadrego radi pomankanja učencev. 1250 otrok je letos posečalo naše tesno in neprimerno šolsko poslopje. Se iz prvih plahih korakov industrije se vleče tradicija, da rudar na tesnem stanju, da vobče tesno živi, pa naj ima zato še tesno šolo. Dejansko je otroško šolsko mravljince polno zasledeno od osmih zjutraj do šestih zvečer. In dejansko je šolsko poslopje že davno, davno pretesno.

Približno stokrat po dvesto šolskih ših-tov so opravili rudarski otroci. Stokrat po dvesto potov iz Dobrne, — kjer hudič Trbovlje trese; — z Zabaj, Petelinove in Kurje vasi — kar za majhno pojedinje je pojmov; — iz Glazute, — ki je dedom odrekla kruha in dala sinovom nad vse skromno zavetje; — s Polaja, s sončne Pauerjeve kolonije, z Guide, s III. etaže in od Fani, — kar ostane skrito

razumu, kdor ne pogleda, kje to leži; — od Limberka in Bolfenka — imeni, ki kar zvenita po Slovenskih gorah; — dalje iz zaprašenih hiš Za cesto, z Mailanda in od Sušnika; iz hiš za Savo, odkoder je najdalje do šole; z Bevskega, ki so prav za prav že Zagorjani; pa še bi mogli naštevati kolonije.

Dedje in očetje dnevno hite v Dukičev dnevni kop in na Nežo, v separacijo za Savo, v rove, v cementarno. Matere in sestre se tudi ubijajo v separaciji, nabirajo premog na »štircu«, perejo in ribajo gospodi. Vse za kruh! Nikjer ni ta klic aktualnejši kot pri industrijskem delavcu. Delo je kruh, kruh je življenje, veselje, lepota. Dnevna skrb za obstanek je dedščina rudarskega otroka. Pa mladina ni sentimentalna, ne tuguje nad svojo usodo, brca žogo, počenja sto nerodnosti in je prav tako vesela, prav tako razigrana kot njeni — po socialnem stanju srečnejši — tovariši širom domovine in sveta.

Šola je mladini neizogibna nujsnost; malo smeja, malo joka, malo dela. Sivo učnost naj učitelj pisano pobarva in naj kar sama zleze v glavo! Za pravo, koncentrirano, delovno in individualno življenjsko šolo poskrbe: tovarišija, cesta, paša in šolski odmor. Šole ostalo izpopolni uradna šola. Tako je že sto let. Tako je tudi zrasel oče, ded, praded. Pa nič zato! Tako je bilo in svet se ni podr. Vendar se je od razmer pred sto leti pa do danes že za čuda mnogo spremenilo. Upajmo, da se bo mogla naša jubilatka čez sto let pobahati z večjimi vzgojnimi in kulturnimi rezultati kot doslej, ko se prosto giblje šole od osvobojenja dalje. Od pomemčevalnice do narodne šole je velik skok in trdo delo. Zato ji izrekamo za preteklost najtoplejše priznanje za vse kar je dobrega storila rudarskemu otroku, v novem stoletju pa krepkega razmaha v prostornejši hiši in v boljših gmotnih in delovnih razmerah!
M. Pavčič.

Razpis prostih učiteljskih mest

Prosvetni minister Magarašević je razpisal naknadni natečaj za prazna učiteljska mesta v vseh banovinah. Prazna mesta so nastala zaradi tega, ker so bili premeščeni na osnovi prejšnjega natečaja učitelji iz prejšnjih na nova mesta. Za ta način izpraznjena mesta morajo učitelji vložiti prošnje do najdalje 20. julija letos. V dravski banovini so prazna naslednja mesta:

V breziškem okraju: Sv. Anton 1 mešano (moško ali žensko), Artiče 1 žensko, Koprivnica 1 meš., Pečice 1 ž. in 1 m., Pišče 1 m. in 2 meš., Podgorje 1 meš., Podsreda 2 meš., Senovo 1 meš., Zdol 1 meš., Velika dolina 2 meš.

Celjski okraj: Dramlje 1 ž., Svetina 1 ž. in 1 meš., Slivnica 1 ž., Galicija 1 ž., Loke 1 m. in 1 ž.

Črnomeljski okraj: Adlešiči 1 ž. in 1 meš., Bojanci 1 meš., Talčji vrh 1 meš., Tribuče 1 m., Vinica 1 meš., Radatoviči 1 meš.

Okraj Lendava: Srednja Bistrica, Bogojna 1 meš., Crenovci 1 meš., Dokležovje 1 meš., Gančani 1 ž., Govirice 1 ž., Hotize 1 meš., Kapca 1 meš., Lipa 1 ž. in 1 meš., Peterševci 1 ž., Velika Poljana 2 ž., Trnje 1 meš., Turnišče 3 meš., Zamostje 1 ž.

Gornjegrajski okraj: Gorica 1 ž., Ljubno 1 meš., Rečica 1 meš.

Okraj Kamnik: Blagovica 1 ž., Sela 1 meš., Senkov turn 1 ž.

Kočevski okraj: Banja Loka 1 ž., Briga 1 meš., Dvorska vas 1 m., Fara vas 1 ž., Kočevska reka 1 ž., Koprivnik 1 ž., Mozal 1 ž. in 1 meš., Rajhenau 1 meš., Smuka 1 meš., Dolnja Topola 1 meš.

Konjiški okraj: Črešnjice 1 meš., Sv. Florijan 1 ž., Kebelj 1 ž., Resnik 1 meš., Skomarje 1 meš., Stranjice 1 ž., Vitanje 1 meš., Ziče 1 ž.

Kranjski okraj: Šenčur 1 m., Voklo 1 m.

Okraj krški: Bušča vas 1 meš., Črneča vas 1 m. in 1 ž., St. Janž 1 meš., Kal 2 meš., Sv. Križ 2 meš., Skocijan 1 m., Trebelno 1 meš., Zameško 1 m. in 1 ž.

Laški okraj: Jurklošter 1 meš., Sv. Lenart 1 meš., Sv. Rupert 1 meš.

Litijski okraj: Sv. gora 1 ž., Kolovrat 1 ž., Sv. Križ 1 m. in 2 ž., Polšnik 1 meš., Veliki Gaber 1 mešano.

Ljubljanski okraj: Dolsko 1 ž., Javor 1 ž., Blatna Brezovica 1 m., Ligojna 1 m., Zaplana 1 moško.

Ljutomerski okraj: Apače 2 meš., Cven 1 meš., Sv. Jurij ob Ščavnici 1 ž., Kaplja 2 ž., Slatina - Radenci 1 ž., Gornja Radgona 1 meš., Stara cesta 1 m. in 1 ž., Stogovci 1 ž., Šafarsko 1 ž., Ščavnica 1 ž.

Okraj Logatec: Begunje 1 meš., Cajnarje 1 ž., Cerknica 1 meš., Rovte 1 moško.

Okraj Maribor — levi breg: Sv. Ana 2 ž. in 2 meš., Sv. Anton 2 meš., Sv. Barbara v Slov. gorah 2 ž., Sv. Benedikt 2 ž., Sv. Duh na Ostrem vrhu 2 ž., Gradišče 1 ž., Sv. Jakob v Slov. gorah 1 ž., Jarenina 1 meš., Sv. Jurij ob Pesnici 1 ž., Sv. Jurij v Slov. gorah 2 ž., Sv. Križ 1 ž., Lokavec 1 ž., Marija Snežna 1 ž., Sv. Rupert v Slov. gorah 1 ž., Sladki vrh 2 meš.

Okraj Maribor — desni breg: Črešnjevci 1 ž., Sv. Martin 2 ž., Planica 1 meš.

Saša Ličin:

Ladič

Menda je že slučaj, da si človek v deveti skozi ena lahko po desetih letih službe omisli psa. Prosim, in to čistokrvnega podeželskega ketarja. Četudi nima nikakega rodovnika ne po očetu ne po materi, niti ni iz kake znamenite pasjarne, je vendar po svoje zanimiv moj Bor. Neprijetno mi je pač, da mi celo lastni brat spravlja psa vedno v zvezo z dvo-zložnim predlogom. Nameč: na psa!

Poleg te vlnudnosti ima moj Bor tudi navado, da stika po vaških smetiščih in dvoriščih ter vsako stvar, ki se mu zdi vredna prijema, prinese domov. Položi ti lepo pred noge pol čevlja, strgano nogavico, pol zajčje kože itd. Mirno zre s svojimi rujavimi očmi in čaka pohvale. »Priden, Bor priden!« pravim navadno in Bor zgrabi pol čevlja, strgano nogavico ali pol zajčje kože in nese najdeni predmet v vdolbino pod krušno peč, ki je istočasno največji in najlepši del opreme na moji šoli. Oni dan pa mi je prinesel Bor moder zvezek, nekoliko zgrizen in razmočen od vlage. Gledal me je udano, kot še nikoli: »Vidiš, vse znam, samo teh kljuk na papirju ne razumem. Daj, čitaj ti, če je vredno.« je govoril z očmi in gubal kožo med ušesi. Pogledal sem moder zvezek, čital in čital, kot sedaj prepisujem.

»V teh vročih junijskih dneh se spominjam lačnih in prečutih noči, ko smo po dva, tri premlevali zadnjo učnost pred maturo. Kmalu nato smo prejeli črno na belem, da smo zreli za učitelje ljudskih šol. Takrat sem z enim samim vzdihom odpustil vse krivice

zadnjih let. Še na razrednika sem gledal kot na nekaj daljnega, pozabnega. Nekoč mi je pri prvi uri dejal: »Vi, Ladič, vi boste zapadli jetiki, če ne prestanete z vašim krokanjem.« V razredu je bil smeh, na katedru resen obraz in v moji duši nekaj takó grenkega...

Zajtrka sem se odvadil, a vendar me je včasih zdelalo. To so bila moja velika ponosčenja. Ko sem se vrnil v kasarno v Gosposki ulici mi je čestitala stara snažilka stopnišč: »Samo da je šlo dobro g. Ladič, sedaj ste gospod učitelj, kar vesela sem še jaz, samo službe vam je še treba.« je govorila in švigala z metlo po stopnišču. K tej ženski smo se zatekali vsi v kasarni, ki smo bili na koncu z denarjem. Menda je pometala le zato, da je dajala skromno podporo kasarniškim dijakom. Uboga, stara Neža, kdo se te bo usmilil, ko ne boš mogla več pometati.

Drugo leto sem odšel k vojakom. Vse skupaj je hitro minulo. Zvečer smo postajali učiteljski abiturienti pod velikimi kostanji, peli naše pesmi, glasno in prešerno. Onstran ograje se je vstavljal mimooidi južnaški svet. Čas je bežal in nam je prinašal prostost, svoj bodoči poklic, učiteljski poklic. Nekje v podeželju boš, učil boš otroke, vadil boš zbor, imel boš predavanja. Svoj gospod boš in stoterim boš v sili vodnik. Tako smo sanjali vsi, vsi mladi, polni sile in idealov. Kostanji so v večernem vetru zadišali kot doma ob Savi. Tega je bilo tudi konec. Izpiti za rezervne oficirje so bili v žepu. Vsi smo šli domov. Ne, jaz sem šel zopet na podstrežje. Stara snažilka stopnišč je kot vedno pometala stopničje. »No, Neža, dober dan, pa sem spet tukaj. Kaj je z ono kamro na podstrežju? Kdo spi tam?«

»O, Ladič! Saj sem vedela, da pridete. Nič ni v kamri.«

Okraj Murska Sobota: Andrijanci 1 meš., Bakovci 1 ž., Bodonci 1 ž., Budimci 1 ž., Cankova 1 meš., Domanjšovci 2 ž., Gederovci 1 meš., Gornja Lendava 1 ž., Gerdinci 2 ž., Gančevci 1 ž., Križevci 1 ž., Kruplivnik 1 ž., Kuzma 1 ž., Markovci 2 ž., Martijanci 1 m. in 6 ž., Pertoča 1 ž., Sebeborci 1 m., Serdica 3 ž., Sv. Jurij 1 ž., Tišina 2 meš., Trčkova 1 ž., Vidonci 1 ž.

Okraj Novo mesto: Ambrus 1 ž. in 1 meš., Črmošnjice 1 m., Dolž 1 m., Hinje 1 meš., Korinj 1 meš., Podgrad 1 m., Poljane 1 ž., Šmihel pri Žužemberku 1 ž.

Okraj Dravograd: Sv. Danijel 1 ž., Kaplja 1 ž., Lokovec 1 ž., Marenberg 3 meš., Muta 1 meš., Pernice 1 meš., Podpeca 1 ž., Sv. Primož 1 ž., Remšnik 1 ž. in 1 meš., Ribnica 1 m. in 1 ž.

Okraj Ptuj: Sv. Bolfenk 1 ž. in 1 meš., Sv. Lovrenc v Slov. gorah 1 meš., Runec 1 m. in 1 ž., Sv. Tomaž pri Ormožu 2 meš.,

Sv. Andraž v Haložah 1 ž. in 1 meš., Sv. Barbara v Haložah 1 meš., Sv. Duh v Haložah 1 m. in 1 ž., Sv. Lovrenc na Dravskem polju 1 meš., Majšperg 1 ž. in 1 meš., Naraplje 1 meš., Nova cerkev 1 ž. in 1 meš., Ptujška gora 1 ž. in 1 meš., Sv. Vid 1 ž., Zavrč 2 ž.

Okraj Radovljica: Blejska Dobrava 1 ž., Breznica 1 meš., Ljubno 1 meš., Ovšiša 1 ž.

Okraj Slovenj Gradec: Sv. Andraž 1 m. in 2 ž., Bele vode 1 ž., St. Janž 2 ž., Razbor 1 meš., Sele 1 m., Zavodnje 1 ž.

Okraj Škofja Loka: Sv. Lenart 1 m., Poljane 1 ž., Selce 1 m. in 2 ž., Zabrdo 1 meš.

Okraj Šmarje pri Jelšah: Buče 2 meš., Sv. Ema 1 m. in 1 ž., Lemberg 1 ž., Olimje 1 ž., Sv. Peter pod Sv. gorami 1 ž., Pilštajn 1 ž., Prevorje 1 ž., Pristava 1 ž., Stoperice 1 ž., Sv. Stefan 1 ž., Sv. Vid pri Grobelnem 1 ž., Sv. Vid pri Planini 2 meš., Virštajn 1 ž., Zibika 1 ž.

† Grudnik Franc

Neizprosna smrt je zopet posegla v naše učiteljske vrste. Dne 23. junija t. l. je v moški bolnici v Novem mestu izdihnil svojo blago dušo naš nepozabni tovariš **France Grudnik**.

Pokojnik je bil rojen 25. novembra 1877. leta v Melišah, v gornjegrajskem srezu. Učiteljsko službo je nastopil l. 1901. kot pomožni učitelj na šolah v Blagovici, St. Gothardu in v Krašni v kamniškem srezu. Dalje časa je služboval tudi v Trebelnem, od koder je bil premeščen v Babno polje. Od tam je prišel v priljubljeno mu Birčno vas, kjer je služboval nad 15 let. Z dnem 9. novembra 1937. pa je bil po skoraj 36letnem službovanju razrešen službe in upokojen.

Povsod, kjerkoli je služboval, se je z veseljem oprijel dela v šoli in izven nje. S svojo miroljubnostjo in dobrotnostjo si je kmalu osvojil srca mladine, s svojo skromnostjo pa zaupljivost in spoštovanje vsega prebival-

stva, kateremu je bil povsod iskren svetovalec in požrtvovalen vzgojitelj.

Grudnik ni hrepel po časti in slavi, bil je vseskozi tih in skromen, vse svoje moči pa je posvetil šoli in svoji družini. Poleg vsega tega pa je bil vzoren tovariš. Ves čas svojega službovanja v Birčni vasi se je z veseljem udeleževal učiteljskih zborovanj, in le zadnje čase, ko so mu vidno pešale moči, in le tu in tam izostal. Živo se je zanimal za napredok šolstva in učiteljskega stanu.

V svojem življenju je Grudnik mnogo pretrpel, a držal se je vseskozi hrabro in neustrašno, kar zlasti izpričuje njegovo potrpežljivo in junaško prenašanje težke bolezni, ki nam ga je toliko prerano iztrgala iz naše srede. Nenadomestljiv je svoji zvesti družini in družini, za katero je tako zgledno skrbel.

Naj mu bo lahka naša dolenska zemlja, Vsemogočni pa bo učitelju-trpinu gotovo milostljiv sodnik.

Splošne vesti

SOSVET MLADINSKE MATICE.

11. julija popoldne ob 14. uri bo skedal širši sosvet Mladinske matice, na katerega vabimo vse tovariše in tovarišice, ki se za zadevo zanimajo. Kraj zasedanja bo sporočen na ban. skupščini 11. julija dopoldne.

— UČITELJSKI TOVARIŠ bo izhajal med počitnicami 14 dnevno.

IZ SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE

I. V. Prihodovo »Ideologijo nove didaktike«, ki je izšla kot tretja knjiga SSM za leto 1937. v zbirki naše »Priročne pedagoške knjižnice« je šteti kot XIII. in ne kot XX. knjigo te zbirke, kar naj blagovolijo člani Šolske matice vzeti v znanje in tozadevno napako popraviti. Na neljubo pomoto opozarjamo zlasti naše knjižničarje.

II. Vsem posameznim zamudnikom, ki se še priglajajo za lanske knjige, sporočamo, da jih dobe samo proti naprejšnjemu plačilu 34 din (t. j. članarina in poština), ki naj jih nakažejo Slov. šolski maticij potom položnice poštne hranilnice na št. 11.306. Celotnih knjig za l. 1937. je na razpolago še okoli 20 garnitur, zato naj podviza, kdor jih hoče imeti.

III. Naš zadnji poziv v »Učit. tov.« glede poravnave lanske članarine ni našel odmeva. Oglasil se je samo eden poverjenik, ki nam je poslal prilično vso dolžno članarino za l.

1937. Za lanske knjige imamo še prejeti znedite stare račune, še predno greste na počitnice, da more tudi Šol. matica poravnati svoj dolg pri tiskarni. Zelo se mudi! Blagajnik.

PIRHOVA AKCIJA »BRAN-I-BORA«:

Za narodnoobrambni sklad »Pirhova akcija« so nadalje darovale tele šole:

Zadnjič objavljenih darov je bilo 19.284 dinarjev. Drž. ljudske šole: Mošnje, 40 din; Preserje, 30 din; Liboje, 35 din; Krka, 81 din; Rečica, 25 din; Črnuče, 39,50 din; Olševke, 24 din; Velike Lašče, 61 din; Šmarjeta pri Novem mestu, 30 din; Brezje, 17 din; Zelezna gora, 10 din; Bela cerkev na Dol., 9 din; Skorno, 26 din; Moščanci 29 din; Podbrezje, 23,50 din; Kralja Petra II. v Polju, 142,75 din; Sv. Jedert, 21,50 din; Sv. Anton nad Rajhenburgom, 20 din; Smartno v Rožni dolini, 43 din; Sv. Kunigunda 20 din; I. drž. dekl. šola, Ljubljana, 120 din. Vkupno: 20.131,25 din.

V seznamu, objavljenem 9. t. m., se nanaša dar 107,25 din na Drž. ljudsko šolo Kraljice Marije v Dolu pri Hrastniku in ne v Dobu pri Hrastniku.

Najboljši trboveljski premog, suha bukova drva, bukove odpadke nudi tvrdka

„KURIVO“ družba z o. z.

Tyrševa cesta 31 Telefon 34-34

gospod učitelj. Lepše ti bo kot meni in nje-mu!»

»Mati,« sem kriknil. Ni, spomin je. Slučaj! Mati je pri sv. Križu. Drugi dan sem z rokami čistil njen grob. Na lesenem križu je napis: »Marija Ladič«. Na mojem kovčku je »S. Ladič...«. Minulo je tretje leto, službe ni. Dekreta ni. Moja obleka je tako oguljena, da ni več za med poštene ljudi. Čevlji mi cveto preko zime v poletje.

Oni dan me je obiskal Ivan. Ivan si je znal pomagati. On riše napise na izložbe, reklamne deske. On sploh več ne misli na učiteljski poklic. Menda se bo poročil z bogatim dekletom. »Ti, deklé, ljubico si poišči,« je dejal v šali, ko je odhajal.

Deklé? Saj jo imam. Zvesto, udano. Vsi slovenski študentje jo imamo. Revščina ji je ime...

Revščina! Pusti me! Sit sem tvoje ljubezni, ki mi pije kri in vrta v mozeg. Tvoji poljubi prinašajo glad...

Menda je junij. Grozna vročina. Človeku se moti, če je sit. Temni se pred očmi, če si lačen. Šel se bom kopat.

Na Savo... Tako počasi se predati valovom, plavati do smrtne utrujenosti, izgubiti zavest, počasi se potapljati, to je sreča v nesreči. Jutri se pojdem kopat. Moja ljubica gre z menoj, moja Revščina. Na podstrežju ostane še kovček, črn z rumeno belim napisom: »S. Ladič.«

Slučajno sem brskal po časopisu. Na tretji strani stojijo: »Prva žrtev Save, Brezposelni učiteljski abiturient. S. Ladič.« V meni se je dvignilo nekaj divjega, da bi zavpil v svet najgršo psovko. Pred menoj leži moj pes Bor in gleda v modri zvezek, grbanči kožo med očmi in zaman čaka, da bi mu rekel: »Priden, Bor, priden!«